

Korošec.

Izhaja vsak petek
[v Kranju.]

Velja za celo leto 4 K in se plačuje naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljke naj se pošiljajo na uredništvo in upravništvo »Korošca« v Celovcu. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno peti vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Posamezne številke
stanejo 10 vln.

Štev. 28.

V Celovcu, v petek, dne 29. maja 1908.

Leto I.

Vladne krivice in slovenski poslanci.

V raznih člankih smo že pojasnjevali, da je avstrijska vlada zahtevala od našega državnega zbora oziroma delegacij ne samo zvišanja oficirskih plač nego tudi pomnožitev vojaštva; vlada je zahtevala s tem ne le več davka v denarju, ampak tudi še več krvnega davka, ona hoče posebno od našega kmeta in delavca še več denarnih in delavskih sil! Od Ogrov si kaj takega ne upa zahtevati, ker se na Ogrskem ljudski zastopniki proti zahtevi vse drugače postavljajo po robu kakor pa naši.

Vlada je stavila to zahtevo potom nujnega predloga, za katerega morati glasovati dve tretjini poslancev, da je pravoveljavno sprejet. Storila je kratko potem, ko so naši poslanci interpelirali ministre zaradi naših škandaloznih sodnih razmer zlasti na Koroškem, in kmalu potem ko so dobili od vlade odgovor, da ostane vse pri starem. Da še več! Kratko pred tem glasovanjem se je zgodilo več novih narodnih škandalov!

Človek bi mislil, da bodo zdaj posebno naši kmetijski poslanci z vso odločnostjo glasovali proti taki vladni zahtevi že radi tega, ker je to nov neznosni in krivičen davek za ljudstvo, kateremu vlada noče dovoliti najenostavnejši človeških pravic!

Toda kaj se je zgodilo?

Za dovolitev teh novih denarnih in krvnih bremen so glasovali skoro vsi kranjski slovenski klerikalni poslanci njim na čelu tudi Korošcem znani Gostinčar in Krek, ki se delata tukaj na Koroškem kot najboljša delavska in kmetijska prijatelja. Kako naj imenujemo tako glasovanje drugače kakor izdajstvo kmetijskih in delavskih pravic?

Odpustiti pa se ne more tudi tistim na Dunaju bivajočim slovenskim kmetijskim poslancem, ki so kazali figo vladi le v žepu in pod glasovanjem odšli, namesto da bi dvignili krepko svoj poslaniški glas za ljudstvo in proti tako krivični vladi!

Posebno je imel vzroke dovolj nastopiti v tem trenutku z vso odločnostjo naš koroški slovenski poslanec! Pri tej priliki bi moral pokazati vladi, da tudi koroški Slovenec noče biti več hlapec vladi, ki ga vedno in povsod zatira!

Mi ne vemo, ali ima naš poslanec za to postopanje kake obljube od strani vlade; to pa vemo, da nam je dala vlada že mnogo obljub, da pa je vedno svojo besedo — požrla.

Posebno pri tej priliki je bila na mestu kazen za tako krivično vlado! Ako bi bili glasovali proti vladnemu predlogu za zvišanje rekrutov samo trije ali štirje slovenski poslanci, bi bila vlada s svojo zahtevo — pogorela in morala odstopiti.

Tako pa je vlada tudi s pomočjo naših ljudskih slovenskih poslancev zdaj zopet zmagala!

Na ta način seveda ne bomo prišli nikdar do svojih narodnih in človeških pravic.

Zob za zob!

II.

Veseli nas, da se je začelo med ljudstvom zanimanje za to zadevo. Konečno je pa to tudi popolnoma umevno. Kdor misli le količkaj, se bo vprašal: »Ja, kaj pa vendar storimo našim sosedom, da nas njih časniki tako zaničujejo in napadajo! Ni izgovora, da se napadajo samo klerikalne Slovence in samo zato, ker so klerikalni! Ti napadi gredo samo zraven ali povrh; podlaga

sedanjih napadov je v prvi vrsti to, da smo zopet enkrat, četudi prav ponižno, zahtevali nekaj pravic, ki nam ne gredo samo po postavi, ampak po navadni človeški pameti! Te pravice pa so take, da Nemcem čisto nič ne škodujejo! Kdor more vendar trditi, da Nemcem škoduje, če mi ali naši zastopniki v naših zadevah govore pred sodnijo slovensko! To je za nas dobro, da se pri pravdi naše zahteve boljše razumejo, Nemce pa vendar to sploh ne briga! Č: nemški zastopniki in njih listi tako sovražijo slovenski jezik in se ga tako bojijo, potem naj ne sprejemajo slovenske stranke in mir bo! Ali če hočemo urediti šole za naše otroke tako, da se bo otrok dobro naučil obeh jezikov, slovenskega in nemškega, koga to briga, komu je to v škodo? Ali če se hočemo gospodarsko okrepiti in snujemo posojilnice, družbe i. t. d., je li to slabo? Kdor to trezno premišljuje, mora priti do zaključka, da tisti, ki govore proti nam in našemu blagostanju na shodih in zmerjajo v listih, nas gotovo ne ljubijo! Da nam ne želijo nič dobrega! Zato pa bi bilo neumno, če bi take ljudi še podpirali. Koliko vendar znosijo Slovenci denarja nemškim trgovcem v Celovcu, Beljaku, Pliberku, Vrbi i. t. d. In marsikateri med temi trgovci pozabi, da je obogatel od slovenskega denarja. Zato bomo v bodoče imenovali imena tistih, ki se nas tako branijo. Koliko Slovencev še hodi k nemškim odvetnikom v Celovcu, Beljaku i. t. d. Če Nemci smejo imenovati javno imena tistih Nemcev, ki hodijo k slovenskima zastopnikoma doktorju Brejcu in doktorju Müllerju v Celovec, zakaj bi ne imenovali mi imena tistih Slovencev, ki hodijo k nasprotniku? Tudi naše potrpežljivosti je konec in začeli bomo delati obračun. Prepričani smo, da bomo imeli le dobitek, če se postavimo prejkoslej na lastne noge!

PODLISTEK.

Na potovanju v južni Italiji.

Vezuv.

F. L.

Ecco — venticinque — dici, — venti — krik in vik okrog mene, kakor bi se svet podiral.

Nahajal sem se na večjem trgu Napolja, hotel si poiskati izvoščeka, ki naj bi me dovedel k vzhodu Vezuva.

No, ni mi bilo treba dolgo iskati. Vročekrvni sinovi krasne južne prestolice so se kar zagnali v mene, ko so zagledali tujca, oblegajoč me od vseh strani.

Izbera je bila velika, a tudi cene nesramne. Kar izmolsti so me hoteli potegniti zadnji »fičnik«, iz moje raztrgane mošnje. A France se ni pustil kar tako zlahka posušiti.

Pogajal se je semintja, pretehtaval in prereševal, kakor bi šlo za razdelitev evropske Turčije ter se slednjič zaupal proti petim frankom rascapanemu fantičku, katerega je »engaziral« že iz golega usmiljenja.

Bože moj, tu gor, pravzaprav tu dol, naj se vsedem na to podrtijo?!

Ne spominjam se več, če je dotična priprava imela vse štiri kolesa, a kosti čutim še dobro sedaj.

In živinče, ki je bilo vprčeno v ta »psevdo-voz«, ne vem, ali bi zajokal, ali počil od smeha! Ubogo kljuse, ki nisi bilo sprejeto od konjederca!

S strahom in nezaupanjem se posadim na meni odločeni prostor.

Z večno bojaznijo, da vsled premetavanja tega »krasnega koleseljna« ne nadaljujem navsezadnje poti z najzlahnejšim delom svojega revnega telesa, držec se še s kakšno nogo ali roko kakega kosa razletenega voza, ki me bo še edini vezal z motorno silo v podobi trpinčene mrhe, dospemo v dolgo ulico, ki vodi ob morskem obrežju.

Na obeh straneh vse zasedeno od beračev, zakrinkanih potepuhov, pretepačev, ubijalcev, postopačev in tatov, prežečih na tujca, da mu že na ta ali drugi način izvabijo »sold«.

Če ne gre zlepa, pa s huda!

Poln žep sem imel tega bakrenega imetja, vse razmetal, na desno in levo, da končno nisem imel več sredstva, pomiriti vpijočega hromega starčka, ki je postal radi tega tako raskacen, da je popadel obe barigljii ter zalučal za vozom.

To je bila moja sreča!

Kljuse se je prestrašilo, napelo vse svoje moči in prej, ko sem se ogledal, bila je armada beraškega kraljevstva že daleč za nami.

Upal sem, da je mojega trpljenja konec, a glej! Menič tebič, ne zmeneč se za to, da je voz itak že preobtežen, posadi se zraven mene Neapolitan, ki se mi ponuja za vodnika.

To še ni zadostovalo, pridružilo se jih je še več. Seveda so ostali morali se zadovoljiti s tem, da so tekali na strani voza, kar jih pa prav nič ni oviralo, mene s svojimi ponudbami nadlegovati.

Da se rešim mojih novih spremljevalcev, pogodim se s svojim na strani sedečim novim »tovarišem«, kateremu obljubim deset frankov za celi dan.

Med tem dospemo do Rezone, kjer se je moral moj famozni izvošček vrniti ter je vodnik nastopil svojo službo.

Vročina je bila huda in trudapolna pešpot pred nama.

Treba bi se bilo malo pokrepčati, česar mi je bral moj guido iz obraza.

Ecco! Tam na levo se dobi izvrstna kapljica, »lacrimae Christi« zvana, navdušuje me moj dragi Neapolitan.

Bilo mi je pogodu.

Na postrežbo tu ni bilo treba dolgo čakati, kajti neka stara koščena ženica lene kretnje je s hreščavim glasom že na petdeset korakov nad nama vpila, kaj da naj prinese.

Dopisi.

Celovec. Vsega v ranah so našli v Otočah pri Celovcu italijanskega opekarskega delavca Pietro de Crocca, ki bo za poškodbami najbrž umrl. Menda ga je obdelal kak tovariš, ko se jima je preveč razgrela kri. Storičca še niso dobili.

Leše pri Prevaljah. («Štrajk».) 13. t. m. je bilo, kakor navadno, mesečno izplačilo rudarjev. Ker se je pa zdel eni kategoriji delavcev («lavferjev») zaslužek pretečega meseca nepričakovano nizek, so isti sklenili, da prično kar drugi dan štrajkati. To pa je očitno napačno, ker se mora stavka po brezuspešnih pogajanjih delavcev z delodajalci štirinajst dni prej napovedati, ker obstoja v delavni pogodbi štirinajstdnevna odpovedna doba. Drugi dan, 14. t. m., prizadati delavci — okrog 40 — niso šli na delo, rudarsko oskrbnitvo pa je v odgovor poslalo vse ostalo delavstvo — čez 200 — domov ter po informaciji od zgoraj naznanilo, da se leški premogokop zapre in opusti, če stavkujoči delavi ne pridejo v treh dneh nazaj na delo. V petek pa je prišel neki Dimnik od socialno-demokratske organizacije ter je sklical delavski shod. Odprl je delavcem oči in jim povedal, da se nahajajo na popolnoma napačni in nepostavni poti. Prvič jim je razložil, da to, kar so delavci uprizorili, ni štrajk, ampak to so čisto navadni «plavi», drugič pa, da leško delavstvo sedaj še sploh ni zrelo za štrajk, ker je neorganizirano in v slučaju stavke brez sredstev, vsled česar bi se moralo gotovo udati delodajalcu brez vsega vspeha. Dimnikove besede so torej prepričale delavce, da je najboljša, če gredo drugi dan spet vsi na delo, kar se je tudi zgodilo. V soboto zjutraj je bil dvadnevni «štrajk» končan in leško življenje je spet mirno in vsakdanje. Delavcem pa svetujemo, da se za izboljšanje plač potegujejo mirnim potom, ker je stavka brez organizacije in brez sredstev brezuspešna in bi imela le slabe posledice. Kdor vse okoliščine prav dobro premisli in prevdara in kdor pozna leške razmere malo natančneje, ta delavcem ne bo nasvetoval stavke, če mu je v resnici za blagor delavstva.

Prevalje. (Občinske volitve) se bodo vršile v kratkem. Za Slovence bo treba naporega dela, če hočejo obdržati občino v svojih rokah, posebno ker je iz nekaterega zrna zrastel plevel.

Borovlje. Dr. Franc Mischitz je bil dne 16. majnika t. l. ob enajstih dopoldne v slavnostni dvorani graškega vseučilišča promoviran za doktorja filozofije. V Borovljah je sedaj doma že nekaj doktorjev in profesorjev! Čudom čuda so pa vsi iz slovenskih rodbin in Slovenci. Naši po sili Nemci, ki se vedno hvalijo s svojim napredkom in svojo kulturo, pa v tem oziru niso posebno «napredni».

Meni se ust ni bilo treba odpreti, ker je moj ljubeznivi vodnik brez mojega dovoljenja naročil takoj par butiljk «najboljšega».

Vino je zares bilo izvanredno dobro, a treba je bilo tudi nekaj prigrizniti.

Nisem se dobro spoznal v italijanskem jedilnem listku in prepustil sem to delo dobrodušno svojemu velikodušnemu tovarišu.

Moje začudenje ni bilo premalo, ko se na mizi prikaže praženo, pravzaprav posušeno pišče z obligatno neapolitansko jedjo, makaroni s zmečkanimi paradizevimi jabolki (pommi d' oro).

Na piščetu nisem imel veliko obirati, ker je bil moj prijazen drug v tej stroki spretnejši od mene, zadnji imenovani jedi je pa moj želodec nasprotoval najhujše.

Napravil sem torej par močnih požirkov ter poprosil za račun.

Vsi rimski in grški bogovi!

Zatemnelo se mi je pred očmi in krčevito sem pritisnil svojo denarnico na svoje, od žalosti krvaveče srce, kajti težka je bila ločitev od petnajst frankov, katere sem moral pustiti temu okostnjaku.

Ko bi bila to še kakšna mlada črnooka deva, temnozametne polti, prenašal bi bil to žrtev veliko lažje, a tako sem moral pri lačnem želodcu, z mržnjo in s studom zapustiti ta kraj oderuštva.

Konec prih.

Zato nas novi doktor tem bolj veseli in mu tudi zato iz srca častitamo!

Iz Glandorfa se poroča, da se je tam z raztopljenim svinčcem opeknel delavec Stefan Kološa, ko ga je nesel v posodi, pri tem pa padel. Zgubil je oko vsled poškodb. Obraz ima ves razjeden. Peljali so ga v bolnišnico usmiljenih bratov v Št. Vid.

Borovlje. V pokoj je šel naš velezaslužni rojak g. profesor Scheinig. Da bi ga užival mnogo let!

Jezersko. (Plazovi), spremljeni od krepkega, grmenju podobnega bučanja so dirjali tekem tega in prošlega meseca niz brda po razpokanih grapah divne Kočne. Sneg, ležeč po globokih jarkih, gineva od dne do dne bolj in bolj. Divni slap pod Kočno, od naše vasi s prostim očesom videč, se je pojavil čez noč; pekoči solnčni žarki so ga bili vzbudili iz dolgega zimskega spanja. Prijatelji slovenske turistik, čestilci slovenskih planin, pridite in prepričajte se o lepoti naših gora, čudite se z nami vred krasoti naših planin, ne bode Vam žal! Upajoč, da se istinito odzovete tudi letos v prav častnem številu našemu skromnemu vabilu, vzkliknemo s pesnikom:

«Na planine, na planine
dokler dan Vam je še čas!»

Prevalje. (Priprave za občinske volitve), ki bodo dne 25. junija, se že vršijo in je volilni imenik že na razpolago. Že zdaj se govori o novih odbornikih in Vam bomo v kratkem poročal več.

Št. Jakob. (Nov nemško-narodnikolek za rožno dolino.) Nemci so izdali nov naroden kolek za Rožek in okolico. In mi Slovenci? Kje so na Koroškem Ciril-Methodovi koleki? Kje slovensko koroški? Kje izleti rodoljubov iz drugih dežel k nam?

Beljak. (Novo posojilo.) Naše mesto si bo poiskalo edeninpol milijona posojila posebno za šolske in tudi za druge zgradbe. Bolj srečni so prebivalci vasi Ferndorf pri Paterniomu. Tukaj je kupila neka družba za izdelovanje magnesita kar celo vas za tretjino milijona kron. Prebivalci se sicer težko ločijo od svojih domačij, vendar pa jih tolažijo velike svote denarja.

Ojstrc. (Visoki Obir, 2141 m. Državna telefonska postaja.) Telefon med Železno Kaplo in Rainerjevo kočjo (2041 m) na Ojstrcu bo prevzela država in jo tudi popravila. Na koncih te telefonične napeljave, namreč v Železni Kapli in na Ojstrcu, se bodo ustanovijo javne telefonične postaje.

Narodne zadeve.

Deželna zveza čeških trgovskih gremijev v kraljevini Češki priredi 7. in 8. junija t. l. v Pragi na jubilejni razstavi praške trgovske zbornice slovanski trgovski shod, h kateremu se je že prijavilo nad 300 poljskih trgovcev. Gremij trgovcev v Ljubljani pozivlja vse one slovenske trgovce iz vseh slovenskih pokrajin, ki bi se hoteli tega shoda udeležiti, da mu nemudoma to javijo, da more pravočasno obvestiti deželno zvezo čeških trgovskih gremijev v Pragi. Kdor hoče opazovati višek trgovske izobrazbe, ta naj gre gotovo v Prago! Videl bo, kako je razvita češka industrija in trgovina ter dobil veselje do večje podjetnosti. Več podjetnosti pa je treba tudi koroškim slovenskim trgovcem, tembolj ko je slovenski del Koroške jako pripraven za razno trgovino in industrijo; kolikor je pri nas še neizrabljenih vodnih moči, koliko lesa in drugih produktov za raznovrstno industrijo in trgovino. Skrajni čas bi bil, da se ustanovi kaka slovenska trgovska zveza ali druga, zato da bodo naši trgovci v stanu konkurirati z drugimi. O tem več o priliki!

Slovensko tamburaško in pevsko društvo „Dobrač“ na Brnci je sklenilo, da sezida svoj lastni prostor v meri 6 metrov dolgoti in 4 metre širokosti za pevske in tamburaške vaje ter knjižnico, kar si upa samo vzdrževati, ker pa nekateri rodoljubi iz okolice želijo, da bi se sezidal obširnejši prostor, tako da se v njem lahko priredi kaka igra ali pa zborovanje. Zato društvo z zidanjem čaka do 1. julija in prosi tem potom vse narod-

njake, da bi hoteli k temu podjetju blage volje kaj prispevati, naj bi isto vsaj do 28. junija na podpisano društvo poslali ali vsaj naznanili, ker društvo obenem tudi cerkveno petje oskrbuje, isto želi, da bi tudi farani v ta namen kaj storili z vožnjo, ali kar eden lahko. Drugače bi bilo društvo neljubo prisiljeno, pevce za cerkveni zbor odtegniti, kar ne stori rado. Za povečanje prostora so dosedaj darovali: Ivan Krajcar p. d. Straml na Brnci 50 K, Ivan Miklavič, org. na Brnci 30 K, Tomaž Uršič, čevljarski mojster na Brnci 30 K. Skupaj 110 K.

Slovensko tamburaško in pevsko društvo
«Dobrač» na Brnci.

Pevsko društvo „Ljubljanski Zvon“ v Ljubljani razvije dne 28. junija svoj novi društveni prapor in priredi obenem veliko pevsko slavnost. Povabljeni so slovenska pa tudi hrvaška in češka društva. Rok za prijavo društev (korporativno ali po deputaciji oziroma tudi z zastavo) je določen na 1. junija. Do takrat naj tudi vsako društvo prijavi pesem (naslov besedila in komponista), s katero namerava nastopiti na slavnosti. Razvitje in veselica se vrši nepreklicno in ob vsakem vremenu 28. junija t. l. Na predvečer bo serenada in podoknica kumici prebl. gospe pl. Trnkóczyjeve, drugi dan zjutraj razvitje in obhod po mestu, popolčne banket in velika veselica. Za banket stane kuvert brez pijače 3 K in je prijave zanj z denarjem vred pošiljati društvu do najkasneje 20. junija t. l. Natančnejši spored se objavi v kratkem.

Slovenski napisi v Mariboru. Lani je mariborska občina odstranila gospodu Verasu izvesek z napisom: «Zastop banke Slavije», ker je občinski svet prepovedal slovenske napise na izveskih. G. Veras se je pritožil. Upravno sodišče je dotično določbo razveljavilo, ker občina ni navedla npravnosten ali varnosten razlog za odstranitev table. Odločeno je s tem, da občina zaradi jezikovnih razlogov ne sme odstranjevati izveskov, kakor je to storila v Mariboru in Celju.

Svetovna politika.

Znotranja.

Poslanska zbornica je sprejela predlog, naj se otvori debata o odgovoru na interpalacijo glede nasilnega marša solnograške garnizije. Zbornica je nadaljevala debato o predlogu glede volilnih zborov v Galiciji.

Državno posojilo. Čeprav je meseca novembra pr. l. finančni minister naznanil, da je iznašal računski prebitek 1905 leta 146 milijonov kron, vendar bo država najela v tem mesecu 150 milijonov kron z izdajo kronske rente v tem znesku. Prebitek leta 1906 se je porabil v druge namene in sicer 57 milijonov za nabavo novih železnih vozov in strojev, 8 milijonov za klinike, 6 milijonov za telefonske naprave, 1 milijon za pospeševanje izvoza i. t. d.

Zopet enkrat demisija. Skupna avstro-ogrška ministra, baron Aehrenthal in Schönaich sta podala formalni demisiji, ker se jima ni posrečilo, da bi se sklicale po njuni svoječasnji obljubi že meseca maja delegacije in bi se rešilo vprašanje zvišanja častniških plač. Delegacije pa bodo sklicane šele jeseni in ako se dovoli zvišanje častniških plač, bo imelo to zvišanje veljavo kvečjemu od 1. oktobra 1908 naprej. Dvomljivo je pa dovoljenje zvišanja častniških plač zaradi tega, ker stoji dober del avstrijskih delegatov na stališču, da se mora obenem zboljšati položaj mostva, Madžari pa hočejo privoliti le zvišanje častniških plač. Cesar je rešil navidezni demisiji z lastoročnim pismom. Oba ministra ostaneta v službi. — Glede zvišanja častniških plač sta se obe vladi že dogovarjali in so jih Madžari privolili z veljavnostjo od 1. oktobra naprej. Ker so bili v začetku popolnoma proti zvišanju, bi bil to tedaj poraz; pa le navidezen. Kaj se je Madžarom na tihem za to dovolilo, pokaže bodočnost.

Državni zbor. Zadnja seja dne 18. maja je bila v znamenju nemških klerikalcev na vseučilišča. Nemški svobodomiselnici poslanci so vložili več interpelacij, oziroma nujnih predlogov zaradi dogodkoy na vseučilišču v Gradcu in Inomostu. Samo

poslanec Wolf je vložil v tej stvari tri interpelacije. Zbornica je nadaljevala razpravo o nujnem predlogu poslanca grofa Kolowrata zaradi podpor rodbinam revnih rezervistov. Oba glavna govornika Lisy in Filipinsky sta govorila češko, nakar je bil predlog soglasno sprejet. Pozno zvečer je začela zbornica razpravljati o nujnem predlogu vinorejskega odseka za podpore vinorejcem, v prvi vrsti na Nizjeavstrijskem. Poslanec dr. Korošec je priporočal, naj se v to akcijo pritegnejo tudi južne dežele, kjer se goji vinoreja.

Dunaj, 23. maja. Državni zbor je dokončal razpravo o rusinskem nujnem predlogu o dogodkih pri galiških deželnozborskih volitvah. Razkrile so se velike krivice, ki se godijo Rusincem od strani nekaterih Poljakov; vendar se pa ostali Slovani ne morejo navduševati za Rusince, ker ti izjavljajo, da se nič ne čutijo Slované in razgrajajo pod uplivom Nemcev proti Poljakom. Na vrsto pride nujni predlog, da se postavi državni proračun takoj na dnevni red. Ker bo nujnost sprejeta, se nato začne proračunska razprava, ki bo potrajala najbrž celo pomladansko zasedanje državnega zbora.

Poljedelsko ministrstvo poroča o stanju setev v Avstriji sledeče: Stanje ozimine je v mnogih krajih zelo dobro. Gorko vreme je poživilo in in pokrepčalo ozimino, pričakovati je torej najboljše. Samo iz nekaterih krajev srednje Česke, Moravskega, Gor. in Dolnj. Avstrijskega ter iz zahodne Slezije in vzhodne Gališke so poročila manj ugodna. Ječmen in oves sta dobro kalila, rž je nekoliko koncem aprila trpela.

Ministrski predsednik Beck in trgovstvo. Min. predsednik Beck je sprejel minule dni deputacijo dunajskih trgovcev, ki so mu izročili diplomu častnega člana. V svojem odgovoru je poudarjal Beck, da bi vlada posvetila veliko več moči pospeševanju trgovine, ako ne bi se najboljše moči izgubljale v političnem boju. Pač žalostna resnica!

Zunanja.

Bolgarija ogoljufana. Vojska komisija, ki je preiskavala nerednosti, ki so se godile pri naročilu kanon in drugih vojnih potrebščin, je dooznala, da je francoska tovarna Schneider pri tem res osleparila Bolgarijo za 7 milijonov. Bolgarska vlada je naperila proti imenovani tvrdki tožbo.

Nasilstva na Ruskem. Vojno sodišče je obsodilo 11 članov bojne organizacije, ki so izvršili več političnih umorov ter hoteli umoriti tudi justičnega ministra, in sicer so bili obsojeni štirje na vislice, štirje v dosmrtno prisilno delo, ostali pa v prognanstvo.

Gospodarska vprašanja.

Tržne cene

v sredo, dne 27. maja 1908 v Celovcu.

		K r o n e
Pšenica	birn	13.60 do 14.—
Rž	„	12.—
Oves	„	6.—
Koruza	„	10.—
Ajda	„	10.—
Ječmen	„	10.—
Pšeno	škafec	3.80
Fižol	kila	18 do 24 vin.
Špeh	kila	1.56 do 1.64
Meso (svinjsko)	„	1.60
Krma (sladka)	100 kil	8.—
Krma (kislo)	100 „	6.—
Slama	100 „	5.20

Kavino zrno. Ta zlahni sad je dobil tekmovalko, katera ga sicer ne bode izpodrinila, kar tudi ni nameravano, ki pa onim mnogim, kateri naj iz kateregasi bodi vzroka ne bi uživali zrnate kave, znatno olajšuje vzdrževanje iste. — Kako se imenuje? — «Francova» ržena kava z znamko «Perlo». Ta žitna specialiteta je toli prijetnega okusa, da bi se zamogel tudi najbolj izbircen kavopivec z njo sprijazniti. Pri pokuševanju skoro ni srjeti, da se v zmlatku teh krasnih, na našem

domaćem polju pridelanih in na poseben način praženih rujavih zrnih ne nahaja prav nič indijske zrnate kave, toli sličen je okus zrvetka.

Prijeten grenki okus te ržene kave ima za posledico, da se le-ta čim dlje, tem raje pije. — Manjka ji onega sladkega okusa ječmenove kave, kateri je vzrok, da se ta navadno kmalu pristudi in to je posebna prednost naše ržene kave.

Ako se primesi še eno nožno ost znanega in priljubljenega «Francovega pridakta» za kavo v zabojskih ali zavojih, se dobi zrvetek še polnejšega okusa in lepe zlatorujave barve. 15

Kako je konja odvaditi gristi?

Kopitar je kupil rjavega konja, ki je bil jako nevaren. Grizel je in hlapca, ki ga ni mogel trpeti, je enkrat tako popadel, da je več tednov ležal v bolnišnici. Kopitar je hotel kupčijo razdreti, a konjski prekupec ni hotel o tem nič slišati, kajti naredila sta pogodbo, kjer se jamči samo za konjevo zdravje, sposobnost za vožnjo in krotkost pri kovanju.

Sedaj se je Kopitar odločil, da s pomočjo sosedu Razumnika rjavca temeljito odvadi grizenja. Pošteno kazen je zlobni rjavec gotovo zaslužil. — Bilo je nekega popoldne. Kopitar, njegov sin in Razumnik so šli v hlev. Hlapcu so naročili prinesiti v hlev škaf, napolnjen s kuhano, še popolnoma vročo repo. Razumnik je na priostreno palico nabodel vročo repo. S to repo je stopil v stajo k rjavcu, ki je jezno pokazal zobe, kar Razumnika ni kar nič oplasil. — Stopil je še bližje, in sicer tako, da ga je konj mogel doseči. V tem hipu je Razumnik kakor blisk hitro pomolil rjavcu na palici natakajeno pekočo vročo repo. Jezno je rjavec hlastnil po repi ter jo zmečkal med zobmi. V istem hipu je pa tudi preplašen odskočil in repo izpustil iz gobca. Gobec in jezik si je pošteno opeknel.

Razumnik je na enak način pomolil konju drugo vročo repo. To pot je pa rjavec ni zagrabil, temveč se je bojzljivo v kot stisnil. Nato je sosed konju molil samo palico. Tudi po tej ni hlapnil. Zbal se je.

Z veseljem so vsi navzoči opazovali konjevo ponašanje.

«Če bo le držalo,» pravi Kopitar. «Potreboval bo še nekaj pouka,» odgovori Razumnik. — Opoldne je kaznovani konj malo jedel. V gobcu in na jeziku se mu je opečena plast odluščila in jed ga je mučila. Ko je hlapec pobral iz jasl nezaužito krmo, ni konj kazal, da bi hotel ugrizniti, ampak bojzljivo se je umikal.

Čez nekaj dni so se konju zacelile opekline v gobcu in hodnost se je vračala. — Razumnik je menil, da je prišel čas, konja grde navade popolnoma odvaditi. Svetoval je, da naj konja nalašč dražijo s šibami, čeprav se konj v pričetku ne bo upal grizti. Kakor hitro se pa spozabi in bo hotel ugrizniti predmet, ki se mu bo molil, naj se mu hitro pomoli vroča repa. Če si konj drugič opeče gobec, si bo gotovo premislil, da bi se kdaj grizel. Teko so storili.

Kopitarjev sin in hlapec sta šla v hlev z natakajeno vročo repo. Hlapec je konju pod nosom nagajal z brezovo šibo. V pričetku se je konj ogibal. Kmalu se mu je pa vrnila zlobnost. Jezno je popadel za šibo. Hlapec je hitro zmeknil. To draženje sta nekaj časa ponavljala. Konj se je trudil, da bi zagrabil šibo; ker je pa bil nakratko privezan, se mu ni posrečilo. Sedaj je pa mladi Kopitar naglo pomolil konju vročo repo, in konj, misleč da je šiba, je jezno vanjo ugriznil. Hudo je konj zastokal in odskočil, ker si je drugič opeknel jezik in gobec.

Sedaj je bil konj za vselej ukročen. Razumnik je svetoval konja prihodnje dni še vedno dražiti, kakor so ga prej. Ubogali so, a konja niso več mogli pripraviti do tega, da bi bil ugriznil. Tretjič se ni hotel več opeči.

Ko so se opekline drugič zacelile, je Razumnik velel, da naj odslej konja ne dražijo več, ampak naj previdno in mirno ravnajo z njim.

Zadovoljno je nekega dne dejal Kopitar Razumniku: «Prihodnjič kupim zopet takega vruga in mu precej grizenje zagrenim.»

Razumnik ni bil tega mnenja ter je dejal, da vselej ne gre tako gladko, kakor je šlo z rjavcem, kajti nekaterim konjem se ta razvada prevečkrat vrne. Tudi ni vsa ta reč brez nevarnosti. Če je človek neroden, se lahko pripeti, da ga konj vgrizne v roko. Posebno je nevarno, če konj ni dovolj trdno in močno privezan, na kar je posebno paziti.

Tudi postanejo nekateri konji, ki se tako z njimi ravna, ob glavi plašljivi in se ne dajo radi natikati uzde in komata.

Na tak način konja odvaditi grizenja je le tedaj umestno, če ni drugega sredstva in bi se konj moral prodati za nizko ceno.

Po «Kmetovalcu».

Čebela ploditeljica sadja.

Konec.

Angleški naravoslovec Darwin je poskusil sledeče: Vsadil je 100 belih detelj in čakal do časa ko cvete. Zdaj jih je pokril mrežo tako, da je prišlo do rastlin lahko solnce in dež, ne pa čebela. Od teh rastlin ni dobil niti enega semena. Tik teh rastlin je nasadil 100 drugih belih detelj in jih pustil od čebel obletavati. Od teh je dobil 2290 semen.

Evropski izseljenci na otokih pri Avstraliji so dobili iz domovine sadnja drevesca. Rasla so izvrstno, cvetela tako, da se je videl le sam cvet, a rodila niso nikdar nobenega sadu. Izseljenci si tega niso mogli raztolmačiti. Sklenili so že posekati sadno drevje, ko se naseli Anglež Wood na otoku. Ta je imel seboj panj čebel. Od tega časa je rodilo bližnje sadje in s razširjenjem čebel je rasla tudi množina sadja.

Zupniku v Nonville (Francosko) že 20—30 let ni rodilo sadje na njegovem vrtu. Prinese v vrt čebele in kakor bi bil začaral so odslej rodila drevesa vsako leto mnogo sadja (ovočja).

Na opomin zveze avstrijskih čebelarjev (Zentralverein für Bienenzucht in Österreich) se je poskusilo v različnih krajih sledeče: Cvetee vejice raznovrstnega sadja so ovili z mrežo tako, da ni prišla nobena čebela in tudi ne druge žuželke do cveta. Poročila iz vseh krajev se strinjajo popolnoma. Povite vejice so cvetele dalje nego proste, kakor bi čakale na ploditev. Na teh vejicah se je videl le tamintam kak sad, ki pa je odpadel predno je dozorel. Proste vejice so pa rodile mnogo lepega sadja.

Iz tega je razvidno raznovrstna korist čebel. Vredna je našega posebnega zanimanja. Posebno naj spoznava kmet koristi, katere prinaša njegovemu sadju in deteljam bližina čebel. Brez čebel bi bilo malo ali nobenega sadja.

Na kaj je treba paziti, ko kuretina vali?

Skrbi v prvi vrsti za mir. Nič ni tako škodljivo kakor motenja in preganjanje koklje. V začetku je potrpežljiva in krotka, a v par dnevih postane nestrpna. Opaža se to posebno pri kokljah lahkega plemena. Torej nobenega nepotrebnega motenja ali pregledovanja. Krmi dobro. Kokljo podpiraj kolikor mogoče pri njeni težavni nalogi. Najlažje se to stori, ako se skrbi za dobro in obilno krmo. Dati je treba zrnja in mnogo vode; na zelenjavo ne smeš pozabiti posebno tedaj, kadar valijo pure. Glej tudi na to, da se jajca večkrat prezračijo. Ako sedijo koklje pretrdo, se lahko zgodi, da zadusijo piščeta. Lupina se strdi in posuši, da se ne more strupati. Mladiči poginejo v jajcih. Skrbimo torej, da koklja jajca večkrat zapusti ali poškopimo jih rahlo z mlačno vodo!

Državni gozdi v Avstriji. Državni gozdi so prideljeni šestim ravnateljstvom, in sicer na Dunaju, Gmundenu, Solnogradu, Gorici, Inomostu in Lvovu. Država ima gozdov vsega skupaj 718.397 ha, njiv, travnikov in vrtov 8227 ha, planin in pašnikov 52.462 ha, drugega sveta 2605 ha, skupaj 781.691 ha sveta. Skupni stroški za leto 1908. se proračunavajo na 12.302.290 K, dohodki pa na 16.757.820 kron, torej utegne iznašati prebitok 4.255.530 K. Na Kranjskem je državnega gozda 10.654 ha, njiv 75 ha, planin 188 ha, skupaj 10.917 ha sveta; dohodki se proračunavajo na 395.540 K, stroški

na 268.390 K, prebitek na 132.120 K. Na Štajerskem ima država vsega sveta 41.712 ha; dohodki 226.680 K, stroški 174.890 K, prebitek 51.790 K. Na Primorskem ima država 14.078 ha; dohodki 412.230 K, stroški 336.920 K, prebitek 75.310 K. V Dalmaciji je brez Vrane državnega sveta 6401 ha; dohodki se proračunavajo samo na 5090 K, stroški pa na 85.360 K, torej doplača država nad 80.000 K. Poleg tega ima država posestvo Vrana ob jezeru istega imena. Posestvo meri 7015 ha; dohodki za leto 1908 so proračunjeni na 200.150 K, stroški pa na 212.560 K, torej bo primankljaja 13.410 K.

Raznoterosti.

Poskušnja prašičevega mesa na dunajski razstavi pitane živine je dognala sledeče: Najboljše meso imajo nemški vestfalski prašiči, potem angleška vrsta, za to angleška mešana vrsta, potem galiska in najzadnje češka vrsta. Sodilo se je po barvi, duhu, okusu, finosti vlakna, sočnosti, mehkości in po kakovosti masti. Vendar dvomimo, da bi bila poskušnja popolnoma zanesljiva. Gotovo je namreč, da prašiči, kojih meso se je preskusilo, niso bili vsi enako stari in tudi ne pitani z enako hrano. Vse meso je na enak način priredil za jed kuhar, ki ga je razrezal na enake kose. Vsak kos je bil zaznamovan s številko, da je bilo lahko izpoznati, od katere vrste je.

Za barke ima Avstrija vendar še nekaj denarja. V Trstu sta sedaj v delu dve oklopnici po 14.500 ton. Oboroženi bosta vsaka s štirimi 30-5 cm topovi, osmimi 20-5 in 20 topovi po 10-5 cm. S tem stopa tudi naša monarhija v vrsto drugih držav, ker uvede kaliber 30-5 cm in zgradi prvič bojne ladje z nad 10.000 tonami, saj ravnokar dovršena divizija presega le malo 10.000 ton. Za tretjo oklopnico so tudi že pripravili gradivo, toda delati je ne začnejo, dokler ne odide ena s kopnega v svoj element. Vzrok je, ker ni prostora. Razen tega delajo eno križarko s 3000 tonami, šestnajst torpedovk in dva podmorska čolna. Za mornarico izdajo to leto 57.000.000 K.

Mrtev otrok v kovčegu. Iz Bremena se poroča, da je došel na ondodni kolodvor iz Lvova kovčeg, katerega so odprli na carinskem uradu. V njem so našli mrtvo truplo majhnega otroka, zraven njega pa pismo, v katerem se prosi, da naj se otroka pokoplje na bremenskem pokopališču, pa ne na evangelskem, temveč na katoliskem. Bremenska policija se je obrnila na Lvovsko, da ji pomaga izslediti odposiljatelja kovčega ter dognati, ali se je storil zločin ali ne.

Žalosten dogodek v Črnučah na Kranjskem. Minoli teden je na Črnučah nastal požar, ki je upepelil tri hiše in več gospodarskih poslopij. Ogenj jo nastal v hiši, kjer so se saje vnele, a nesrečni veter ga je zanesel še na druga poslopja in med drugimi tudi na hišo župana Snoja, kjer se je vsled požara zgodila pretresujoča nesreča. Župan Snoj je ležal za rakom bolan na smrti postelji, ko je začela goreti njegova hiša, in bolna je bila

tudi njegova žena. Ljudje so bolnega župana iz goreče hiše prenesli v šolo. Med tem je mlajši sin postal skoro žrtev čebel. Te so vsled ognja zdivjale in so mlajšega sina županovega tako grozovito opikale, da so ga deli v sv. olje, ker se je bilo bati, da umrje. A nesreča še ni mirovala. Starejši sin, že nad dvajset let star fant, je od strahu in od žalosti zblaznel, ker je mislil, da se bolna mati ni mogla rešiti iz hiše in da je zgorela. Naposled je čez par dni umrl še župan Snoj. Pač grozna ta nesreča, ki je zadela to pošteno, častivredno hišo!

Mrtvega so našli p. d. Ašana iz Vogel na Koroškem. Sedel je v gozdu, v vratu je imel pa globoko rano. Sodilo se, da se je zvršilo hudodelstvo, ker so krvavi sledovi iz njive, kjer je Ašan čez dan delal do kraja, kjer so ga našli. — Kakor se poroča danes, se je Ašan sam usmrtil. Z doma je vzel kuhinjski nož, s katerim si je na njivi zadal globoko rano v vrat, potem pa se je sam zavlekel v bližnji gozd, kjer so mu opešale moči vsled premanoge izgube krvi.

Pomen mlekarstva je mogoče očitno spoznati iz statističnih števil, ki jih objavlja nemška kmetijska družba. L. 1900 se je na Nemškem dobilo mleka in izdelalo mlečnih izdelkov za 2642 milijonov mark, dočim se je pridelalo rži in pšenice za 2252, krompirja za 875, sladkorja za 418, spirita za 94 milijonov mark. Čisti dohodki vseh državnih in zasebnih železnic v Nemčiji v znesku 2437 milijonov mark ne dosegajo vrednosti mlekarskih izdelkov.

Trgovci po naših deželah priznavajo, da se je poraba testenin, odkar obstoji Prva kranjska tovarna testenin Znidaršič & Valenčič v Ilirski Bistrici, znatna povzdignila. Znano je, da je izborna kvaliteta njenih izdelkov te vspehe povzročila. Kakor nam tvrdka poroča, ji bode mogoče vsled novih naprav odslej večjo množino testenin izdelovati, vsled česar si štejemo v dolžnost priporočati njene izdelke kar najtopleje. Paziti je na varstveno znamko «Pekatete».

Divji merjasec obrejl domačo svinjo. V Jelovcah pri Sv. Blenku v Halozah so obsežni kostanjevi in bukovi gozdi. Ko jeseni poberejo kostanje, spustijo svinje v hoste na pašo. Posestnik Franc Karneža je lani jesen tudi spustil svinje v gozd na pašo. Ena svinja se je tako udomačila v gozdu, da ni hotela več nazaj v svinjak in še po zimi v snegu je ostala zunaj. Priklatil se je s Hrvaškega divji merjasec in s tem sta se jako sprijateljila. Slednjič se je kmetu vendar posrečilo, da je svinjo ujel in jo zaprl v hlev. Čez par tednov je povrgla 10 lepih prasjet; sedaj so stari 9 tednov ter so jako čvrsti. Ljudje jih hodijo gledat od blizu in daleč ter ponujajo kmetu visoke cene za nje. Pravijo, da so take svinje jako uporne zoper boleznin in da se rade plodijo in redijo. Divjega merjasca je ustrelil neki lovec pri Stopercih in je dobil 40 K premije.

Strašna nesreča v Gorici. V soboto zjutraj so dobili ob železniškem tiru na poti proti pokopališču strašno razmesarjeno truplo; desna noga

in desna roka sta bili popolnoma odtrgani od telesa, glava vsa razbita, ob tiru so bili kosi mesa in možgan. Ponesrečeni je 34letni železniški delavec Franc Batič iz Š. mpasa. Šel je ponoči z Živinskega trga domov skozi tunel pod kostanjevskim samostanom, kar ga je ujel tovarni vlak, vlekel s seboj in razmesaril. Batič zapuša ženo in otroke.

Zaljubljen divji petelin. Blizu Kulmbacha na Bavarskem je na samoti mala kmetija. Otroci, ki so hodili nabirat v gozd suhljad, so večkrat pribežali domov, češ, da jih je podil velik črn ptič. Končno je šla mati z otroci v gozd. Ni trajalo dolgo, in res je priletel usodni ptič, začel brusiti s peruti po tleh, a ko je žena začela oponašati kokodakanje domače kure, se je ptič zapodil naravnost v njo. Zgrabila ga je za vrat ter nesla pod pazduho domov. Lovski najemnik je takoj konstatiral, da je ptič dorasel divji petelin. — Podoben slučaj se je pripetil pred leti v gorovju nad Trbovljami ob štajersko-kranjski meji, kamor so hodili ljudje od vseh strani gledat čudo, kako je kmetica poklicala v gozd, nakar je preletel k njej divji petelin ter ji zobal iz roke.

slo. Perlan I.

Franckova :špecialiteta rži:

Perl-rž

— kot najboljša žitna kava, močan vonj, kavi podobni okus, snažno izdelovanje in slastni zavoji.

Najsigurneje jamstvo za skrbno pripravljanje nudijo: **Henr. Francka sinovi.**

Mali dodatek pravega :Franckovega: pridatka k kavi daje **Perlrženej-kavi** polnejši okus, lepo zlatorujavo barvo!

Pristna samo s to varstv. znamko: in imenom :Franck: Varstv. znamka.

X 6726 45 I J W. L.

Epilepsija. Kdor trpi na božjasti, krču in drugih nervoznih boleznih, zahteva naj knjigo o tem. 52-8 Dobi jo zastoj in poštnine prosto v **Labudovi lekarni, Frankobrod o. M.** (Privl. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.)

Prva borovska tovarna orožja

PETER WERNIG

c. in kr. dvorni založnik
v Borovljah na Koroškem.

Łovske puške

vseh sestav, priznana delo prve vrste, z najboljšim strelnim učinkom.

Ceniki brezplačno in poštnine prosto.

8
52-4

